

Ірина Новик
ORCID iD 0000-0002-1366-7387

кандидат педагогічних наук,
методист відділу дошкільної та початкової освіти
Державна установа “Український інститут розвитку освіти”,
вул. Василя Липківського, 36, 03035, м. Київ, Україна,
novikirat@gmail.com

«SELF-BOOK» ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

У статті обґрунтовано теоретико-практичні аспекти застосування «Self-book» особистісно-професійного зростання майбутнього педагога. У науковій розвідці розкрито сутність і зміст поняття «Self-book», яке подаємо як індивідуальний щоденник (книга, блокнот або планер) студента, у якому він фіксує власні здобутки в особистісно-професійному зростанні, визначає траєкторію самопізнання, саморозвитку й самовдосконалення, а також відстежує динаміку освітніх результатів за допомогою запропонованих діагностичних методик. Охарактеризовано змістово-методичне забезпечення «Self-book», що дозволяє відстежувати динаміку освітніх результатів і особистісно-професійного розвитку студентів упродовж усього періоду навчання в закладі вищої освіти. Доведено, що особистісно-професійний розвиток це складний багатогранний процес, який спрямований на формування у майбутніх педагогів не тільки загальних і професійних компетентностей, а й передбачає розвиток їхніх особистісних сенсів. Визначено основні компоненти особистісно-професійного розвитку майбутніх фахівців у галузі освіти, а саме: особистісний (ціннісно-особистісні та професійні установки; самопізнання й саморозвиток; професійне вивищення; здатність та готовність реагувати на виклики часу; вироблення власної траєкторії професійного й особистісного зростання); навички XXI ст. (критичне мислення та здатність вирішувати проблеми; комунікативні навички та навички співробітництва; цифрові навички), пошуково-дослідницький (уміння виокремлювати проблему дослідження; працювати в команді; проєктувати етапи виконання дослідження; здійснювати добір необхідних засобів для вирішення дослідницького завдання; здійснювати пошук, відбір необхідних джерел, працювати з різними видами каталогів бібліотек, описами справ, що знаходяться у фондах архівів; аналізувати, систематизувати, узагальнювати отриману інформацію; виробляти нові знання задля їх використання у власній професійній діяльності; створювати і презентувати власні освітні продукти), рефлексійний (уявлення про себе, особистісні якості та результати власної діяльності; здійснення самоаналізу, самопізнання, самодіагностики, самооцінки, саморозвитку, самовдосконалення; здатність виявляти помилки й усувати недоліки власної професійної діяльності). Розкрито переваги та недоліки

використання «*Self-book*» у особистісно-професійному вивіщенні майбутнього педагога.

Ключові слова: особистісно-професійне зростання; професійна діяльність; саморозвиток; самопізнання; *Self-book*.

© Новик І., 2020

<https://doi.org/10.28925/2312-5829.2020.3.13>

Вступ. Система освіти Україні в умовах постійного процесу реформування як ніколи потребує шляхів і засобів удосконалення особистісно-професійного зростання майбутніх педагогів. Виявлення, оцінка й моніторинг особистісних досягнень студентів у професійній діяльності визначаємо, як одну з актуальних проблем сьогодення. Виокремлена проблема вимагає вагомих фундаментальних і прикладних досліджень, ретельного планування, координації дій усіх суб'єктів освітнього процесу в закладі вищої освіти. Зокрема, в Законі України «Про освіту» (2017), метою освіти визначено «всебічний розвиток людини, як особистості, формування цінностей, і необхідних для успішної самореалізації компетентностей задля свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям, і суспільству зокрема» (Закон України «Про освіту», 2017).

Зауважимо, що високий рівень академічних досягнень, продемонстрований здобувачем педагогічного фаху під час навчання в закладі вищої освіти, не гарантує його успішності в професійній діяльності (Концепція розвитку педагогічної освіти, 2018). Відтак «нова школа потребує нового вчителя, який зможе стати агентом змін. Реформою освіти в Україні передбачено низку стимулів для особистого і професійного зростання педагогів, з метою залучення до професії найкращих» (Концепція «Нової української школи», 2016, с. 16). Формула Нової української школи складається з «дев'яти ключових компонентів, однією з яких є вмотивований вчитель, який має свободу творчості й розвивається професійно» (Концепція «Нової української школи», 2016, с. 7). Отже, постає необхідність не лише у фаховій теоретичній підготовці майбутніх педагогів, а й в оцінці їхніх особистісних здатностей і здібностей до педагогічної діяльності на початковому рівні (короткому циклі) та першому (бакалаврському) рівнях вищої педагогічної освіти.

Аналіз наукових досліджень. Наукові розвідки в теорії та практиці психолого-педагогічної науки дають змогу нам стверджувати, що проблема особистісно-професійного зростання, вдосконалення педагога існувала завжди. Дослідження, пов'язані з розробкою цього питання, детально описані у працях А. Адлера, О. Герцена, В. Короленка, А. Макаренка, В. Сухомлинського, К. Ушинського, С. Шацького. Окрім того, проблема особистісно-професійного вивищення вчителя розглядалася багатьма педагогами і психологами. Зокрема, до них відносимо праці К. Абульханова-Славської, Г. Артемчук, О. Бодальова, С. Гончаренка, І. Дерези, В. Буряка, В. Вітюк, Г. Іванюк, І. Зязюна, В. Кременя, Н. Кузьміної, О. Петровського, Л. Пуховської, В. Селіванова, В. Сластьоніна та ін.

Зосереджуємо свою увагу й на наукових розвідках зарубіжних учених, що досліджують: перспективи розуміння професійної діяльності минулого, сьогодення та майбутнього (Lee S., Schallert D. L., 2016); академічну самоефективність бакалаврів, їх орієнтація на саморозвиток (Makbule Kali Soyer, Berke Kirikkanat, 2019); підвищення самоефективності та критичного мислення вчителів початкових класів засобами проблемного навчання (Anip Dwi Saputro, Sri Atun, Insih Wilujeng, Ayok Ariyanto, Syamsul Arifin, 2020); професійну самоідентифікацію майбутніх педагогів, як однієї з форми, особистісного зростання (Potarchuk, T., Makaruk, O., Kravets, N., & Annenkova, N., 2020); уявлення вчителів про вплив професійного розвитку на результативність роботи та кар'єри (Tantawy N., 2020); професійний розвиток вчителів, які працюють у закладах освіти понад десять років (Avalos, B., 2011); принципи особистісного навчання і розвитку (David Grey & Corrina Osborne, 2020); ініціативу особистісного зростання (van Woerkom M., & Meyers M. C., 2019) та ін.

Суголосним до нашого дослідження є наукова розвідка Г. Іванюк, О. Венгловської, Є. Антипіна, де висвітлено «особливості змістового та технологічного забезпечення особистісно-професійного розвитку майбутніх педагогів у процесі навчальних практик у руслі антропоцентричного виміру» (Г. Іванюк, О. Венгловська, Є. Антипін, 2020).

Погоджуємось із думкою М. van Woerkom та М. С. Meyers про те, що «особистісне зростання – це не лише центральна індивідуальна потреба, але і ключова вимога професійного успіху» (van Woerkom M., & Meyers M. C., 2019, р. 98). Як зазначає К. Абульханова-Славська, що особистісний розвиток педагога виражається в «прагненні ставати все більш компетентним і здатним настільки, наскільки це можливо біологічно» (Абульханова-Славская К. А., 1982, с. 94). З точки зору діяльнісного підходу в психології, оптимальний розвиток особистості відбувається в процесі успішного оволодіння професійною діяльністю, що є значущою для суб'єкта.

Таким чином, від сучасного фахівця у галузі освіти потрібно не стільки відтворення отриманих знань, скільки здатність невпинно здійснювати самоосвіту, особистісне і професійне самовдосконалення. Зауважимо, що саморозвиток відіграє чільну роль у фаховому зростанні майбутніх педагогів і є одним із проявів діяльнісної сутності людини. Це специфічна духовно-практична діяльність суб'єкта, в результаті якої змінюється її внутрішній світ. «Саморозвиток і самовиховання в сучасних умовах – це загальна форма розвитку потреб і здібностей особистості до самореалізації» (Скудна Т., 2016, с. 266). Відтак, для того, щоб домогтися позитивних результатів у професійній діяльності, необхідно «постійно вивчати себе, знати свої переваги й недоліки, поступово формувати в собі той внутрішній стрижень, на якому буде будуватися не тільки професійний, але й особистісний розвиток» (Введение в педагогическую деятельность, 2002, с. 96).

Мета статті полягає в розкритті особливостей застосування «Self-book» особистісно-професійного зростання майбутнього педагога в умовах закладу вищої освіти. Задля досягнення поставленої мети визначено наступні **завдання**: охарактеризувати «Self-book» особистісно-професійного зростання майбутнього педагога, і розкрити основні компоненти особистісно-професійного розвитку майбутніх фахівців у галузі освіти.

Для досягнення мети, вирішення поставлених завдань використано комплекс **методів** наукового дослідження, а саме: аналіз, синтез, логічне узагальнення (задля уточнення категоріально апарату дослідження); монографічний (для вивчення основ

теорії та практики особистісно-професійного зростання майбутнього педагога в умовах закладу вищої освіти, змістово-методичного забезпечення «Self-book», а також визначення компонентів особистісно-професійного розвитку майбутніх педагогів); абстрактно-логічний (для побудови моделі реалізації «Self-book» як засобу особистісно-професійного зростання майбутнього педагога). Цільовою аудиторією застосування «Self-book» є студенти 1-4 курсів спеціальностей «Дошкільна освіта» та «Початкова освіта» першого (бакалаврського) освітнього рівня Київського університету імені Бориса Грінченка.

Результати. Студіювання вітчизняних і міжнародних наукових досліджень засвідчило, що чіткого й усталеного трактування терміну «Self-book» не існує. Вперше його було використано американським дослідником Б. Шлессом у праці «Соціальне Я (Книга)» («The Social Self (Book)») з метою пояснення і вдосконалення процесу соціалізації особистості (Bernard Sless, 1975). Знаходимо також дослідження щодо застосування Self-book у медичній сфері. Д. Радл, М. Віта, Н. Гербер та ін., пропонують план психосоціальної допомоги для всіх хворих на рак жінок, у яких виявлено аномальний рівень емоційного розладу, шляхи подолання цього стану за допомогою «Індивідуальної книги з арт терапії» («Self-Book© art therapy») (Radl D., Vita M., Gerber N., Gracely EJ., Bradt J., 2018). Щодо використання «Self-book» у педагогіці, то в межах реалізації наукової теми «Саморозвиток студента як чинник його особистісно-професійного становлення» професорсько-викладацьким складом кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка (Г. Іванюк, О. Венгловська, Л. Куземко, І. Новик) було розроблено перший в Україні і світі засіб особистісно-професійного зростання майбутнього педагога «Self-book». Який визначаємо як індивідуальний щоденник (книга, блокнот або планер) студента, де він фіксує власні здобутки в особистісно-професійному зростанні, визначає траєкторію самопізнання, саморозвитку й самовдосконалення, а також відстежує динаміку освітніх результатів за допомогою пропонованих діагностичних методик (рис. 1).

Рисунок 1. Модель реалізації «Self-book» як засобу особистісно-професійного зростання майбутнього педагога

У нашому дослідженні особистісно-професійний розвиток подаємо, як складний багатогранний процес, що спрямований на формування у майбутніх педагогів не тільки загальних і професійних компетентностей, а й передбачає розвиток їхніх особистісних якостей, потреб. Тому у «Self-book» нами було виокремлено чотири компоненти особистісно-професійного вивіщення (особистісний, навички XXI ст., пошуково-дослідницький, рефлексійний) майбутніх педагогів (табл.1).

Таблиця 1

Компоненти особистісно-професійного розвитку майбутніх педагогів

Компонент	Показники
-----------	-----------

<i>Особистісний</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● ціннісно-особистісна і професійна свідомість (лідерство, відповідальність, ініціативність, емпатія, толерантність, самостійність, громадянська зрілість); ● самопізнання й саморозвиток; ● професійне вивищення; ● здатність та готовність реагувати на виклики часу; ● вироблення власної траєкторії професійного й особистісного зростання.
<i>Навички XXI ст.</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● критичне мислення та здатність вирішувати проблеми; ● комунікативні навички та навички співробітництва; ● цифрові навички.
<i>Пошуково-дослідницький</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● уміння виокремлювати проблему дослідження; ● здійснювати пошук, відбір необхідних джерел, працювати з різними видами каталогів бібліотек, описами справ, що знаходяться у фондах архівів, ● аналізувати, систематизувати, узагальнювати отриману інформацію; ● виробляти нові знання задля їх використання у власній професійній діяльності; ● створювати і презентувати власні освітні продукти.
<i>Рефлексійний</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● уявлення про себе, особистісні якості та результати власної діяльності; ● здійснювати самоаналіз, самопізнання, самодіагностику, самооцінку, саморозвиток, самовдосконалення; ● виявляти помилки й усувати недоліки власної педагогічної діяльності.

Обговорення. «Self-book» покликаний супроводжувати студента-майбутнього педагога в особистісно-професійному зростанні безпосередньо під час навчання в Університеті, а саме, починаючи з першого курсу й до четвертого. Обрані курси щодо роботи із «Self-book» обумовлено тим, що значна частина студентів завершує своє навчання на першому (OP бакалавр), тому основний акцент у особистісно-професійному розвитку педагога зроблено на цьому етапі. Однак зауважимо, що удосконалювати й розвивати складові особистісно-професійного розвитку можна й на старших курсах, зокрема на другому (OP магістр). У «Self-book» студенти мають змогу фіксувати цілі особистісно-професійного вивищення, відзначати власні результати та поступи, які вони зробили для досягнення поставленої мети.

Основним логотипом «Self-book» є бджола, яка докладає максимум зусиль, щоб побудувати бджолиний стільник. Так само, компоненти особистісно-професійного розвитку педагога є взаємопов'язаними складовими, які доповнюють один одного та є запорукою успішної майбутньої професійної діяльності.

На рис. 2 подаємо завдання із «Self-book» особистісно-професійного зростання майбутнього педагога.

Київський університет імені Бориса Грінченка
Педагогічний інститут
Кафедра педагогіки та психології

МІЙ ПРОФІЛЬ

Ім'я: _____
Прізвище: _____
Мій день народження: _____

SELF-BOOK
ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ
МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Київ – 2018

НАПИШИ, ЩО СПОНУКАЛО ТЕБЕ ДО ВСТУПУ НА ПЕДАГОГІЧНУ СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

* Якщо ти будеш робити навіть маленькі кроки, навіть просто спроби, завтра ти будеш даліше від тих, хто нічого не зробив.

САМООЦІНКА ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНИХ ДОСЯГНЕНЬ
(за І. Новик)

У кінці кожного навчального року відмічай, як ти оцінюєш свої професійні досягнення.

- - **значних змін не відчуваю**
- - **є позитивні зміни**
- - **є негативні зміни**

I курс			
II курс			
III курс			
IV курс			

*Не припиняйте вчитися і світ не припинить вас дивувати.

МОЇ КОНТАКТИ:
Телефон _____
E-mail _____
Моє E-портфоліо _____
(посилання)

SELFIE

Рисунок 2. Зразки завдань із «Self-book» особистісно-професійного зростання майбутнього педагога

Робота з «Self-book» має здійснюватися поступово, поетапно, підтримуючи інтерес до інформації, що міститься в ньому, щоб уникнути інформаційного перевантаження студентів. До макету «Self-book» входить низка сторінок із набором даних задля можливості фіксації та відстеження динаміки освітніх результатів кожного студента, які відображаються у якісній оцінці виконання того чи іншого завдання починаючи з першого курсу навчання.

На першому етапі роботи з «Self-book» відбувається «знайомство» студента із «самим собою» (стадія самопізнання). Для цього створений розділ «Мій профіль», де майбутній педагог зазначає своє ППП, дату народження, контакти (телефон E-mail, URL-покликання на E-портфоліо), а також розміщує власне фото. У цьому розділі ми пропонуємо студенту заповнити візитну картку і створити описовий автопортрет. Подальші питання візитної картки, на які шукають відповіді майбутні фахівці, спрямовані на пізнання свого внутрішнього світу: «Найкращі риси мого характеру», «Я хотів би в собі змінити...», «Для цього мені необхідно...», «Для мене прикладом у житті є...», «Хочу змінити в житті...», «Я товаришую в студентській групі з...». Такі питання дозволяють виявити лідерів і аутсайдерів у студентській групі задля створення відповідного середовища, що сприяє самопізнанню й саморозвитку. З метою дослідження мотивації студента щодо вибору професії пропонуємо визначити чинники, що спонукали його до вступу на педагогічну спеціальність і вибору професії, а також виконати багато інших завдань.

На другому етапі здійснюється робота щодо розвитку в студентів особистісного, навичок XXI ст., пошуково-дослідницького й рефлексійного компонентів особистісно-професійного зростання впродовж чотирьох років навчання у закладі вищої освіти. Реалізацію означеної мети забезпечує дорожня карта – це особиста стратегія вдосконалення власних потенціалів за допомогою планування. Студент створює індивідуальну траєкторію особистісно-професійного розвитку, де зазначає найважливіші кроки його втілення. Аби було легше прямувати

до поставленої мети, дорожня карта поділена на сегменти відповідно до періоду навчання у закладі вищої освіти.

Окрім того, «Self-book» містить практичні завдання, вправи, ігри, що мотивують студентів до подальшого саморозвитку. Так, на I–II курсу студентам запропоновано виконувати завдання, які спрямовані на самодіагностику, вивчення особистісних якостей і пізнання себе. На III–IV курсі розміщено завдання професійного спрямування. На завершальному етапі навчання студенти кожного курсу фіксують власні результати з кожного компонента особистісно-професійного розвитку. А підсумком є створення SELFIE-КОЛАЖу особистісно-професійного зростання, де студенти можуть розмістити фото з найзначущими особистісними і професійними досягненнями.

Висновки. Вважаємо, що «Self-book» дозволить максимально сконцентрувати увагу студентів на оцінці власної навчальної діяльності, і як результат підвищити якість особистісно-професійного розвитку; здійснювати аналіз оцінки власних навчальних, особистісно-професійних досягнень; забезпечить відкритість отриманих результатів професійної діяльності студентів, їх постійну фіксацію і внесення коректив у подальшому; відстежувати динаміку досягнень на будь-якому етапі навчання у закладі вищої освіти. Зауважимо, що поряд із перевагами введення «Self-book» виокремлюємо й недолік – значні витрати часу на внесення даних зі сторони студента.

Перспективи подальших досліджень. Про експериментальну ефективність застосування «Self-book» в особистісно-професійному зростанні майбутнього педагога та його вплив на професійну діяльність будуть спрямовані наші подальші наукові дослідження.

Література

- Абульханова-Славская К. А. Личностные механизмы регуляции деятельности. *Проблемы психологии личности*. М., 1982. С. 92–98.
- Введение в педагогическую деятельность: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / А. С. Роботова, Т. В. Леонтьева, И.Г. Шапошникова и др.; Под ред. А. С. Роботовой. М.: Издательский центр «Академия», 2002. 208 с.

- Венгловська О.А., Куземко Л.В., Новик І. М. Особистісно-професійний розвиток студентів педагогічних спеціальностей у центрах компетентностей. *Молодий вчений*. 2017. №11. С. 281–284.
- Іванюк Г., Венгловська О., Антипін Є. Особистісно-професійний розвиток майбутніх педагогів у процесі навчальних практик. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*, 2020. №2. С. 25-34. URL: <http://npo.kubg.edu.ua/article/view/206937>. (дата звернення: 07.08.2020). doi:<http://dx.doi.org/10.28925/1609-8595.2020.2.4>.
- Про освіту : Закон України від 27 вересня 2017 №178–179. Дата оновлення: 30.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 20.04.2020).
- Концепція «Нової української школи» / Міністерство освіти і науки від 27.10.2016. URL: <http://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 22.04.2020).
- Концепція розвитку педагогічної освіти / Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018 №776. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 20.04.2020).
- Куземко Л.В., Новик І.М. Сучасні аспекти особистісно-професійного розвитку майбутніх педагогів. *Pedagogical and psychological sciences: development prospects in countries of Europe at the beginning of the third millennium: Collective monograph. Volume 1*. Riga: Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2018. 241–258 p.
- Скуднова Т.Д. Воспитание в высшей школе: антропологический дискурс. *Воспитание в современном культурно-образовательном пространстве: сборник статей*. 2016. С. 265–270.
- Anip Dwi Saputro, Sri Atun, Insih Wilujeng, Ayok Ariyanto, Syamsul Arifin (2020). Enhancing Pre-Service Elementary Teachers’ Self-Efficacy and Critical Thinking using Problem-Based Learning. *European Journal of Educational Research*, 9, 2, 765-773.
- Avalos, B. (2011). Teacher professional development in teaching and teacher education over ten years. *Teaching and teacher education*, 27(1), 10-20. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2010.08.007>
- Bernard Sless. The Social Self (Book). *Journal of Personality Assessment*. 1975. № 39:3, P. 310-312. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa3903_18
- David Grey & Corrina Osborne (2020) Perceptions and principles of personal tutoring, *Journal of Further and Higher Education*, 44:3, 285-299, DOI: 10.1080/0309877X.2018.1536258
- Lee, S., Schallert, D. L. (2016). Becoming a teacher: Coordinating past, present, and future selves with perspectival understandings about teaching. *Teaching and Teacher Education*, 56, 72–83. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2016.02.004>.
- Makbule Kali Soyer, Berke Kirikkanat (2019). Undergraduates’ Achievement Goal Orientations, Academic Self-Efficacy and Hope as the Predictors of Their Learning Approaches. *European Journal of Educational Research*. 8 (1), 99-106.
- Potapchuk, T., Makaruk, O., Kravets, N., & Annenkova, N. (2020). Professional Self-identification of Future Educators as a Form of Personal Growth. *Journal of*

History Culture and Art Research, 9(2), 72-89.
doi:<http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v9i2.2576>

- Radl D., Vita M., Gerber N., Gracely E.J., Bradt J. The effects of Self - Book® art therapy on cancer - related distress in female cancer patients during active treatment: A randomized controlled trial. *Psycho - Oncology*. 2018. 27: 2087–2095. <https://doi.org/10.1002/pon.4758>
- Tantawy, N. (2020). Investigating Teachers' Perceptions of the Influence of Professional Development on Teachers' Performance and Career Progression. *Arab World English Journal*, 11 (1) 181-194. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol11no1.15>
- van Woerkom, M., & Meyers, M. C. (2019). Strengthening personal growth: The effects of a strengths intervention on personal growth initiative. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 92(1), 98-121.

References

- Abulkhanova-Slavskaja K. A. (1982). Lichnostnye mekhanizmy regulatsyy deiatelnosti [Personal mechanisms of regulation of activity]. *Problems of personality psychology*. 92–98 (rus).
- Vvedeniye v pedahohicheskuyu deiatelnost [Introduction to teaching]*; Pod red. A. S. Robotovoi (2002), 208 (rus).
- Venhlovska O. A., Kuzemko L. V., Novyk I. M. (2017). Osobystisno-profesiyni rozvytok studentiv pedahohichnykh spetsialnostei u tsestrakh kompetentnostei [Personal professional development students of pedagogical specialties in the centers of competence]. *Young Scientist*, 11, 281–284 (ukr).
- Ivaniuk, H., Venhlovska, O., & Antypin, Y. (2020). Osobystisno-profesiyni rozvytok maibutnykh pedahohiv u protsesi navchalnykh praktyk [Personal and professional development of future educators in the process of educational practices]. *Continuing Professional education theory and practice (series: pedagogical sciences)*, 2, 25-34. doi:<http://dx.doi.org/10.28925/1609-8595.2020.2.4> (ukr).
- Pro osvitu [About education]*: Zakon Ukrainy (2017). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (ukr).
- Kontseptsiia «Novoi ukrainskoi shkoly» [New Ukrainian School Concept]* / Ministerstvo osvity i nauky (2016). Retrieved from <http://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (ukr).
- Kontseptsiia rozvytku pedahohichnoi osvity [The concept of development of teacher education]* / Ministerstva osvity i nauky Ukrainy (2018) Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedahogichnoyi-osviti> (ukr).
- Kuzemko L.V., Novyk I.M. (2018). Suchasni aspekty osobystisno-profesiinoho rozvytku maibutnykh pedahohiv [Modern aspects of personal and professional development of future teachers]. *Pedagogical and psychological sciences: development prospects in countries of Europe at the beginning of the third millennium: Collective monograph. Volume 1*. Riga: Izdevnieciba "Baltija Publishing", 241–258 (ukr).

- Skudnova T. D. (2016). Vospytanye v vysshei shkole: antropolohycheskyi dyskurs [Higher Education: Anthropological Discourse]. *Education in the modern cultural and educational space*, 265–270 (rus).
- Anip Dwi Saputro, Sri Atun, Insih Wilujeng, Ayok Ariyanto, Syamsul Arifin (2020). Enhancing Pre-Service Elementary Teachers' Self-Efficacy and Critical Thinking using Problem-Based Learning. *European Journal of Educational Research*, 9, 2, 765-773. (eng).
- Avalos, B. (2011). Teacher professional development in teaching and teacher education over ten years. *Teaching and teacher education*, 27(1), 10-20. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2010.08.007> (eng).
- Bernard Sless (1975). The Social Self (Book). *Journal of Personality Assessment*, 39:3, 310-312. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa3903_18 (eng).
- David Grey & Corrina Osborne (2020) Perceptions and principles of personal tutoring, *Journal of Further and Higher Education*, 44:3, 285-299, DOI: 10.1080/0309877X.2018.1536258 (eng).
- Lee, S., Schallert, D. L. (2016). Becoming a teacher: Coordinating past, present, and future selves with perspectival understandings about teaching. *Teaching and Teacher Education*, 56, 72–83. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2016.02.004>. (eng).
- Makbule, Kali Soyer, Berke, Kirikkanat (2019). Undergraduates' Achievement Goal Orientations, Academic Self-Efficacy and Hope as the Predictors of Their Learning Approaches. *European Journal of Educational Research*. 8 (1), 99-106. (eng).
- Potapchuk, T., Makaruk, O., Kravets, N., & Annenkova, N. (2020). Professional Self-identification of Future Educators as a Form of Personal Growth. *Journal of History Culture and Art Research*, 9(2), 72-89. [doi:http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v9i2.2576](http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v9i2.2576) (eng).
- Radl, D., Vita M., Gerber N., Gracely EJ., Bradt J. (2018). The effects of Self - Book© art therapy on cancer - related distress in female cancer patients during active treatment: A randomized controlled trial. *Psycho-Oncology*. 2018. 27: 2087–2095. <https://doi.org/10.1002/pon.4758> (eng).
- Tantawy, N. (2020). Investigating Teachers' Perceptions of the Influence of Professional Development on Teachers' Performance and Career Progression. *Arab World English Journal*, 11 (1) 181-194. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol11no1.15> (eng).
- van Woerkom, M., & Meyers, M. C. (2019). Strengthening personal growth: The effects of a strengths intervention on personal growth initiative. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 92(1), 98-121. (eng).

«SELF-BOOK» ЛИЧНОСТНО-ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РОСТА БУДУЩЕГО ПЕДАГОГА

Ирина Новик, кандидат педагогических наук,
методист отдела дошкольного и начального образования,

Государственное учреждение "Украинский институт развития образования",
ул. Василя Липковского, 36, 03035, г. Киев, Украина, novikirat@gmail.com

В статье обоснованы теоретико-практические аспекты применения «Self-book» личностно-профессионального роста будущего педагога. Научная разведка посвящена раскрытию сущности и содержанию понятия «Self-book», которое подаем как индивидуальный дневник (книга, блокнот или планер) студента, в котором он фиксирует собственные достижения в личностно-профессиональном росте, определяет траекторию самопознания, саморазвития и самосовершенствования с помощью предлагаемых диагностических методик. Представлено содержательно-методическое обеспечение «Self-book», что позволяет отслеживать динамику образовательных результатов и личностно-профессионального развития студентов в течение всего периода обучения в заведении высшего образования. Доказано, что личностно-профессиональное развитие – это сложный многогранный процесс, который направлен на формирование у будущих педагогов не только общих и профессиональных компетенций, но и предусматривает развитие их личностных смыслов. Определены основные компоненты личностно-профессионального развития будущих педагогов, а именно: личностный (ценностно-личностные и профессиональные установки; самопознания и саморазвитие; профессиональное возвышения, способность и готовность реагировать на вызовы времени; выработка собственной траектории профессионального и личностного роста); навыки XXI века (критическое мышление и способность решать проблемы; коммуникативные навыки и навыки сотрудничества; цифровые навыки), поисково-исследовательский (умение выделять проблему исследования; работать в команде; проектировать этапы исследования, осуществлять подбор необходимых средств для решения исследовательской задачи, осуществлять поиск, отбор необходимых источников, работать с различными видами каталогов библиотек, описаниями дел, находящимися в фондах архивов; анализировать, систематизировать, обобщать полученную информацию; производить новые знания для их использования в собственной профессиональной деятельности; создавать и презентовать собственные образовательные продукты), рефлексивный (представление о себе, личностные качества и результаты собственной деятельности, осуществление самоанализа, самопознания, самодиагностики, самооценки, саморазвития, самосовершенствования, способность выявлять ошибки и устранять недостатки собственной профессиональной деятельности). Раскрыто преимущества и недостатки использования «Self-book» в личностно-профессиональном возвышении будущего педагога.

Ключевые слова: личностно-профессиональный рост; профессиональная деятельность; саморазвитие; самопознания; Self-book.

«SELF-BOOK» OF PERSONAL AND PROFESSIONAL GROWTH OF THE FUTURE TEACHER

Iryna Novyk, PhD in Pedagogics, Methodist of the Department of Preschool and Primary Education
State Institution "Ukrainian Institute for Educational Development",
36 Vasyl Lypkivskyi st., , 03035, Kyiv, Ukraine, novikirat@gmail.com

In the article, we substantiate the theoretical and practical aspects of the application of "Self-book" of personal and professional growth of the future teacher. In scientific exploration, we reveal the essence and content of the concept of "Self-book", which is presented as an individual diary (book, notepad or glider) of a student, in which he captures his own achievements in personal and professional growth, determines the trajectory of self-knowledge, self-development and self-improvement also monitors the dynamics of educational outcomes through proposed diagnostic techniques. The content and methodological support of "Self-book", which allows to track the dynamics of educational results and personal and professional development of students throughout the entire period of study at a higher education institution, is characterized. We have shown that personal and professional development is a complex multifaceted process, which aims at the formation of future teachers not only general and professional competences, but also envisages the development of their personal meanings. The study identified the main components of personal and professional development of future educators, namely: personal (value-personal and professional settings; self-knowledge and self-development; professional elevation); 21st century skills (critical thinking and problem-solving skills; communication and collaboration skills; digital skills), research and development (ability to highlight the research problem; work in a team; design stages of the research; select the necessary tools to solve the research task; analyze, organize, summarize the information received; to acquire new knowledge for their own use in their professional activity; to create and present their own educational products), reflective (self-concept, personal qualities and results of their own activity; self-analysis, self-knowledge, self-diagnostics, self-assessment, self-development, self-improvement; ability to detect mistakes, disadvantages of their own professional activity, and correct them). This article discusses the advantages and disadvantages of using Self-book in the personal-professional development of a future educator.

Keywords: personal and professional growth; professional activity; self-development; self-knowledge; Self-book.

*Стаття надійшла до редакції 00.00.2020
Прийнято до друку 27.08.2020*